

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ОБЛАСНИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА

ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
СИНЕРГІЯ ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

Матеріали науково-практичної конференції

21-22 червня 2019 року

Харків
«Друкарня Мадрид»
2019

Редакційна колегія:

Л.Г.Омельченко — директор Обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва, заслужена артистка України;

О.Г.Бугайченко — завідувач відділу інноваційних культурних проєктів та міжнародного співробітництва Обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва;

Н.М.Роман — кандидат педагогічних наук, доцент Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, член Національної спілки музикантів України

Т65 Традиційна культура в умовах глобалізації: синергія традиції та інновації. Матеріали науково-практичної конференції (21-22 червня 2019 року). — Харків : Друкарня Мадрид, 2019. — 398 с.

ISBN 978-617-7845-00-2

До збірки увійшли тези та доповіді, в яких науково обґрунтовуються напрями відтворення й розвитку традиційної культури в умовах глобалізації, висвітлюються проблемні аспекти і концептуальні засади поєднання традиції та інновації в сучасному культурному полі. Висновки та результати досліджень, представлені провідними вченими, педагогами й мистецтвознавцями в ході роботи науково-практичної конференції «Традиційна культура в умовах глобалізації: синергія традиції та інновації», яка відбулася 21-22 червня 2019 року в м. Харкові, підкреслюють можливості успішного подолання кризи національної ідентичності на фоні збереження мультикультуралізму й толерантності, модернізуючи їх за допомогою використання сучасних інноваційних засобів.

У конференції взяли участь науковці з різних областей України, а також із Білорусі, Молдови та Китаю. На прикладі української культури та культурному досвіді інших країн, у ході наукової дискусії визначено локальні напрями та стилі, накреслено шляхи збереження традиційної культури в умовах полікультурного суспільства, активізації міграційних процесів та розширення культурно-інформаційного простору. Дослідниками доведено, що модернізація сучасного життя може комфортно співіснувати зі збереженням тотожності й автентичності, демонструючи тим самим синергію традиції та інновації.

Для широкого кола науковців, практиків, а також усіх тих, хто цікавиться питаннями дослідження традиційної культури, її модернізацією, синергією традиції та інновації в українській та світовій культурі в умовах глобалізації.

УДК 008(062.552)

ISBN 978-617-7845-00-2

© Обласний організаційно-методичний
центр культури і мистецтва, 2019
© «Друкарня Мадрид», 2019

Н. Л. Акімова,

народний майстер, методист

Центру дитячої та юнацької творчості №1

Харківської міської ради,

член Національної спілки майстрів

народного мистецтва України

**ШЛЯХИ ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙ
У ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ СУЧАСНИХ ЗРАСКІВ
ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА
з досвіду роботи**

У які б часи становлення, відродження чи розквіту держави ми би не жили, важливу роль та відповідальність перед суспільством у вихованні людини несе родина. Особливу увагу українці приділяли вихованню дітей та наданню їм гідної освіти. Виховання базувалося на любові, гідності та честі, повазі до власної думки, власного рішення, працелюбстві. Моє твердження базується на досвіді багаторічної роботи вчителем початкових класів та трудового навчання. Усвідомлення виховання дитини у гідності та повазі до особистості було розпочато ще в дитячі роки, коли разом із батьками, починаючи з 1976 р., ми вирушали в автомобільні подорожі. Нам довелося відвідати першим Крим, Білорусь, країни Балтії, Карелію, міста за полярним колом: Мурманськ, Архангельськ, Ломоносов. Залишилися в моїй пам'яті екскурсії містами «Золотого кільця» Росії, Ленінград, острів Кіжи, Соловецький архіпелаг, Молдова.

Особливе враження на мене справили міста і села західної України. Від спілкування з місцевим населенням, відвідувань музеїв та виставок у мене захоплювало подих. Я дізнавалася про справжню історію життя людей не з книжок, у яких завдяки комуністичному режиму правди не було, а з розповідей людей, яких ми зустрічали під час мандрівок. Звісно, багато речей викликало безліч запитань. Чому такі розбіжності з офіційними даними та розповідями людей? Із часом, а минуло майже 30 років, все потихеньку ставало на свої місця.

Тож від традиції до інновації. Я з власного досвіду можу стверджувати, що завдяки моїй родині, яка своєчасно надала мені можливість познайомитися з культурою та традиціями різних народів, які мешкали на теренах колишнього СРСР, від вміння спостерігати за природою та захоплюватись її красою, шанувати важку працю інших

С. В. Кобюк	
МУЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ІННОВАЦІЇ В РОБОТІ ДИТЯЧИХ ВОКАЛЬНИХ АНСАМБЛІВ.	91
А. В. Ковтун, К. С. Корнієць	
НАРОДНА КАЗКА – ЗАСІБ ВИХОВАННЯ І НАВЧАННЯ ДІТЕЙ.	95
М. І. Козек	
ВИКОРИСТАННЯ РОСЛИННОСТІ В ОБРЯДОВІСТІ БУКОВИНСЬКИХ ГУЦУЛІВ.	97
А. О. Козицька	
ФЕСТИВАЛЬ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА «MARIUPOL CLASSIC».	100
Д. А. Колоденко, М. В. Островська	
РОБЕРТ ВІЛСОН: ЕСТЕТИКА СЦЕНІЧНОЇ ПЕРФОРМАТИВНОСТІ.	102
Ю. В. Комишан	
НАЦІЄТВОРЧІ ІДЕЇ ГРИГОРІЯ ЛЕВЧЕНКА В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ.	104
Л. Ю. Конєва, Л. І. Малюга	
ВІДЕОПРОЕКТ «МАНДРУЄМО УКРАЇНОЮ» практичні матеріали.	106
І. Ю. Коновалова	
СТИЛЬОВІ ВИМІРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ XX СТОЛІТТЯ.	108
С. П. Коновалова	
НЕМАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЯК ЧИННИК МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ, ОРІЄНТОВАНОГО НА ГРОМАДУ.	111
Ю. А. Конюшенко	
ВИСТАВКА «РЕЛІКВІЇ МОЄЇ СІМ'Ї» В МУЗЕЇ ІСТОРІЇ НАРОДНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ.	117
Г. С. Корчагіна	
ПЕДАГОГІЧНІ ПРИНЦИПИ Г. Г. НЕЙГАУЗА В ПІДГОТОВЦІ ВИКЛАДАЧА-ВИКОНАВЦЯ.	120
О. В. Кравченко	
ВАРІАТИВНІСТЬ ТРАДИЦІЇ ЯК ЧИННИК КУЛЬТУРНОЇ ДИНАМІКИ. .	122
О. В. Кравченко	
ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В КУЛЬТУРІ ПОВОДЖЕННЯ З ДОМАШНІМИ ТВАРИНАМИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ.	128

Ю. М. Кравчук	
ТУРИСТИЧНИЙ ПЛАКАТ ЯК ЗАСІБ ВІЗУАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ОБ'ЄКТ МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ.	131
М. М. Красиков	
РОСЛИНИ В ПОВІР'ЯХ СУЧАСНИХ ЗАКАРПАТЦІВ за експедиційними матеріалами.	134
О. І. Крикунова, О. І. Булаєнко	
СУЧАСНИЙ СТАН ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ВИСТАВОК.	141
В. А. Кузьмічова	
ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОФ. Я. Я. ПОЛФЬОРОВА.	149
О. О. Кухаренко	
СТРУКТУРА ЦИКЛУ УКРАЇНСЬКИХ ВЕСІЛЬНИХ ОБРЯДІВ: ПОБУДОВА Й ДОСЛІДЖЕННЯ.	151
О. С. Кухтій	
АВТОРСЬКЕ ЮВЕЛІРСТВО ЯК РІЗНОВИД ДЕКОРАТИВНО- УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ на прикладі діяльності братів Кочутів.	156
Я. В. Лащівська	
ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА: СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ.	158
О. М. Левенко	
ЗНАЧЕННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ КЛУБНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ.	161
О. В. Литовченко, С. Г. Литовченко	
ШЛЯХИ ПІДТРИМКИ УКРАЇНСЬКОЇ ТРАДИЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЧЕРЕЗ ЗАЛУЧЕННЯ ПОЗАБЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ.	163
В. А. Личковах	
ВІТАЇЗМ НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ В МИСТЕЦТВІ УКРАЇНСЬКОГО АВАНГАРДУ.	169
А. Ю. Лошков	
ФОЛЬКЛОР У КОМПОЗИТОРСЬКІЙ ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ ДИЧКО.	174
Ю. І. Лошков	
НАРОДНІ ІНСТРУМЕНТИ В СУЧАСНОМУ ДЖАЗОВОМУ ВИКОНАВСТВІ УКРАЇНИ.	177
С. В. Луць	
ОБРАЗНИЙ СВІТ МАЙСТРА-ЮВЕЛІРА ВСЕВОЛОДА ВОЛОЩАКА. .	181

Загальною тенденцією вище перерахованих творів є втрата утилітарного призначення, та набуття рис унікальності, декоративності, орієнтації на виставкові проекти. З іншого боку зростання в суспільстві інтересу до питань національного відродження стимулюють майстрів на пошуки шляхів ефективного використання духовного потенціалу декоративно-прикладного мистецтва за рахунок розширення тематики творів народного мистецтва, впровадження нових технологій та матеріалів, звернення до фольклорних й етнографічних джерел.

ЛІТЕРАТУРА

1. Найдено О. С. Українська народна лялька. – К.: Стило, 2007. – 240 с.
2. Грушевський М. Ф. Дитячі забавки та гри усяки. Зібрані по Чигиринщини Київської губернії // Київська старина, 1904, № 7-8.

В. А. Кузьмічова,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри вокальної культури
і сценічної майстерності вчителя
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди

ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОФ. Я. Я. ПОЛФЬОРОВА

Вивчення та аналіз різних джерел свідчить, що в 20-ті рр. ХХ ст., проф. Я. Я. Полфьоров був інспектором художньої освіти Наркомосу України та, поряд із цим, проводив активну педагогічну діяльність в інститутах народної освіти (ІНО). В процесі педагогічної діяльності в ІНО, Я. Полфьоров викладав цикл музичних дисциплін для майбутніх працівників соціального виховання. В навчально-виховному процесі він використовував педагогічно-корисні для розвитку духовної особистості нові форми та методи роботи. Проф. Я. Полфьоров уважав першочерговим завданням в навчально-виховній роботі соціального вихователя використання музичного мистецтва, як дійової організаційної сили, що згуртовує дитячий колектив, формує індивідуальні та колективні навички, розвиває почуття колективізму. Також він наголошував, що музичний працівник у дитячих установах соціального виховання різного типу повинен організовувати дитячі музичні колективи та наближувати їхній мистецький рівень до рівня дорослих колективів, що надасть змогу розвинути у дітей органи сприймання, підсилити вплив класової ідеології, допомоги творчому розвитку особистості.

Музичну підготовку вчителя в педагогічних закладах початку 20-х рр. Я. Полфьоров уважав незадовільною, оскільки музично-виховну роботу організатори дитячого життя майже не проводили, тому що мали мінімальні (поверхові) знання та вміння, що не давало змоги кваліфіковано викладати в школі музичне мистецтво та організовувати шкільні хори. На його думку для покращення стану викладання музичних дисциплін, які визначалися за навчальним планом ІНО, роботу треба було скеровувати в такий спосіб, щоби вивчення теорії та оволодіння практикою музичного виховання мали конкретний методичний вихід: тонічне мистецтво (музика та співи) викладалося не випадковим характером, а було би для студентів обов'язковою навчальною дисципліною [1, с. 3].

«На заняттях із елементарної теорії музики Я. Полфьоров радив викладачам вивчати музичні інтервали шляхом аналізу й виконання мажорних тризвуків, септакордів тощо. Вправи, зазначав він, слід виконувати в унісон а також у два-три голоси. Під час співу музичних вправ педагогічно доцільно використовувати такі форми роботи, як: письмові завдання, музичні диктанти, аналіз студентами народних та масових пісень. Вивчаючи курс гармонії, студенти мають обов'язково виконувати вправи голосом і на інструменті, аналізувати пісні з навчального репертуару хору» [2, с. 5].

Я. Полфьоров наголошував, що при виконанні вправ із сольфеджіо викладач із тонічного мистецтва має спиратися на комплекс прийомів, спрямованих на розвиток цілісного музичного мислення як синтезу гармонії й сольфеджіо. Бажано, щоби при сольфеджуванні вправ викладач використовував зразки української народної та класичної музики.

Отже, особливе місце в становленні та розвитку національної вищої музично-педагогічної освіти України посідає спадщина видатного педагога проф. Я. Я. Полфьорова. Представлені проф. Я. Полфьоровим теоретичні положення й узагальнений досвід практичної навчально-виховної роботи в вищих навчальних педагогічних закладах можуть бути творчо використані в процесі викладання дисциплін музичного циклу в сучасних педагогічних закладах освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузьмічова В. А. Наукова та педагогічна діяльність Я. Полфьорова / Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. Вип. 41. – Х., 2013. – С. 23-29.
2. Кузьмічова В. А. Педагогічні погляди Я. Я. Полфьорова / Проблеми сучасної педагогічної освіти. Вип. 44. Ч. 3. – Ялта: РВВ, 2014. – С. 157.

О. О. Кухаренко,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри телерепортерської майстерності
Харківської державної академії культури

СТРУКТУРА ЦИКЛУ УКРАЇНСЬКИХ ВЕСІЛЬНИХ ОБРЯДІВ: ПОБУДОВА Й ДОСЛІДЖЕННЯ

Здавалося би за стільки років, десятиліть і навіть століть традиційний український весільний обряд уже досліджений наскільки досконало, що ніяких нових досліджень, окрім, скажімо, якихось регіональних порівнянь, запропонувати не можна. Але це не так. Наука постійно пропонує все нові й нові методики, засоби та інструменти студіювання, приміром такі, як структурно-функціональний метод, що однаково прийнятний для багатьох наукових спрямувань, зокрема культурології, етнографії та антропології.

Максимально спрощено структурно-функціональний метод дослідження чи структурно-функціональний аналіз можна пояснити наступним чином. Певну подію, традицію чи сюжет слід розкласти на складові елементи, завдяки цьому побудувати структуру та встановити функції кожного з елементів у рамках цієї структури. Основу зазначеного методу заклали в своїх дослідженнях Володимир Пропп, Клод Леві-Строс, Мірча Еліаде.

Тепер перейдемо до об'єкта нашого дослідження – українсько-го традиційного весільного обряду. Коли ми вказуємо, що він український, а не слобожанський, наддніпрянський, поліський чи буковинський, то маємо на увазі, що це усереднений варіант обряду, де прибрані якісь рідкісні регіональні елементи й залишені лише загальноукраїнські традиції, притаманні для всіх, чи переважної більшості етнографічних районів України. Але спочатку зупинимось на тих поділах, що вже існують і активно використовуються в наукових дослідженнях. Таких поділів є два: перший – це поділ на довесільний, весільний і післявесільний цикли обрядів, тут важко чи практично неможливо з чимось сперечатися і слід прийняти його як даність; другий поділ відомий із часів Чубинського та видання його «Трудов», зокрема четвертого тому в 1877 р. Це поділ на окремі обряди, що утворюють весільний цикл. Виходячи, знову ж із загальнонаціональної традиції, таких обрядів нарахували 14. Тут вказано також